

מי שהיה פרק תשיעי פסחים

1. גם אריל מקריש חכם יקשב אטם שפתי נבון: משלי יז כח

2. ואם ימעט הבית מדידת משה וקלק הוא ולשכנו יקרב אל ביתו במבוקת נפשתי איש לפי אכלו תבסו על הדשה: שמות יב ד

רבינו הנגאל

מאותו שנמנת בו, ועכשיו נמנית על שלי. ואם שלך הוא, ידי משוכות משל ומנחית על שלך. וכך עושה השני. נמצאו אותם שהביאו מן השוק הם יעקרים על הובח, והיעקרים שהיו מקודם נמנו עמהם. ויתכן שכל אחד מהם יוצא בעיקר פסחו של חבירו בכלל אלו שהביאו מן השוק. ולפיכך אמרו לימא מתני' דלא כרבי יהודה, התיב ואם ימעט הבית מהיות משל שמתמעטין והולכין ובלבד שיהא אחד מבני חבורה קיים דברי ר' יהודה. ר' יוסי אומר בלבד שלא יניח הפסח בא הכתוב אלא ללמד שלא יניחו הפסח כמות שהוא. ומשני ר' יוחנן אפילו תימא רבי יהודה היא מתני', כיון דאמר רבי יהודה אין שוחטין את הפסח על היחיד, מעיקרא למנוי אחרינא בהדיה קאי, ובאלו היא דאית עכשו ומנייה בהדיה על פסחו מלכתחלה בהדיה הוא כאלו נמנה על הראשון ותמיהו עיקרא נינהו, הלכך מבני החבורה רמי. אמר רב אשי מתני' נמי דיקא דצריך להשאר אחד מבני חבורה מדיקתי וכן חמש חבורות ולא חמשה חמשה, ולא קמי' (וכן חמשה) וכן חמש חבורות של ארבעה חמשה, אלא תני חמשה שילכו ארבעה מהן בכל חבורה אחד מהן, וישאר אחד מהן בחבורה שלו, ויביאו אצלו מכל חבורה אחת, נמצאו בכל חבורה חמשה, ואלו הן חמש חבורות, ארבעה מהן אחת ארבעה, וחבורה אחת ארבעה, נמצאו שיש בה ארבעה הולך אחד מהן בכל חבורה. הלכו הארבעה בארבע חבורות ולא נשאר בחבורתן אחד אלא הן לעצמו ולה שהביאו מן השוק וממנה עמו עליה, והולך אצל שמשך אותו הכבש השני, וגם הוא עושה כמעשה חבורו. וכן אומרין, אם שילת הפסח הזה ידך שמועט

לכו כולן לימשך ימנו עליו אחרים תחלה אצל לבני חבורה ראשונה לא קפיד קרא: כיון דאמר ר' יהודה, צפרקין דלעיל (דף סא). מעיקרא לאימנוי אחרינא עליה קאי ואפילו אין שם מערובת הלכך זה הבל מן השוק וממנה עליו בכל מקום שהוא היה אחד מבני חבורה ראשונה:

מתני' נמי דייקא. דר' יהודה היא: חמשה וארבעה לא. חמש חבורות שיש בהן אחת של ארבעה אנשים ואין בה כדי לתת חלק אחד לכל פסח ופסח לא שרי מתני'. מ"ט לאו משום דלא פש אחד מבני חבורה גציה. שאם נתחלפו פסחן של אלו לאותה חבורה שנתחלפה אחרי כן שיש ארבעה מארבע חבורות ומאותה של ארבעה לא (הי' זה דלרבי יוסי טעמא משום דלרין אחד מצעליו שימנה בו את האחרון אצל חבורה ראשונה דשעת לקיחה לא קפיד אפילו איכא זהו חבורה של ד' נמי איכא תקנתא שימנו מן השוק אחד עמו ככל מקום שהוא פסחן וממלאו עליו חמשה אנשים כדי לחלק אחד לכל פסח ופסח אלא שמעט מינה אצני חבורה קפיד:

הדרן עלך מי שהיה טמא

הדרן עלך מי שהיה טמא וסליקא לה פסח שני

פסקי הלכות פסח שני בקצרה

לפי שאין היחידים עושין צניי אלא בזמן שרוב הקהל עשו הראשון, וכן אם היו רוב הקהל טמאי ממים ומיעוטן צנא שזאר טומאות הטמאי ממים עושין בראשון והמיעוטין אינן עושין לא בראשון לפי שאין טומאה דוחה בראשון אלא טומאת מת לצד ובשני אינן עושין לפי שאין עושין בפסח שני אלא אם נעשה הראשון צטהרה. היו שלש הקהל טהורים ושלש טמאי ממים ושלש טמאים צנא שזאר טומאות הטמאי ממים אינן עושין לא בראשון שהרי הן מיעוטין לגבי טהורים עם הטמאים משאר טומאות ובשני אינן עושין שהרי מיעוטן עשו בראשון. כיצד משערין הפסח לידע אם רוב הקהל טמאים או טהורים אין משערין בכל האוכלין שאפשר שיהיו עשירים מנמים על פסח א' ומשלתין אותו לשחוט כד' א' אלא משערין בכל הנכנסין לעורה. ועד שהן מצוין קודם צטומאה שמתחלפו מן הראשון משערין אותן. פסח שהקריבוהו צטומאה נאכל צטומאה שמתחלפו לא צא אלא לאכילה. ואינו נאכל אלא לטמאי מת שנדחית להם הצטומאה ולכיוצא בהן מטמאי טומאת מגע אצל לא לטמאים צטומאה יוצאה מגופן ואם אכלו פטורין ואפילו אכלו טמאי מת מהאימורין שלו פטורין. צד"א שהפסח נאכל צטומאה כשנטמאו הציבור קודם זריקת הדם אצל אם נטמאו לאחר זריקת הדם לא יאכל. שחטוהו צטהרה ונטמאו רוב הציבור קודם זריקת זורק את הדם והפסח לא יאכל. היו כלי שרת טמאים צנא שזאר ויזאל צו אע"פ שמתמלין את הבשר לא יעשהו אלא הטהורים ויזאל אע"פ שהוא טמא שמוטב יאכל צטומאת צשר שהיא צלאו ולא יאכלוהו טמאי הגוף שהם צנא: מה צין פסח ראשון לשני הראשון אסור צנא צבלי יראה ובל ימנא ואינו נשחט על חמץ וצריך ציקור ד' ימים ואין מויליין ממנו חוץ לחבורה וטעון הלל צאכילתו ומציאין עמו חגיגה ואפשר שיצא צטומאה אם טמא רוב הקהל וטומאת מת אצל פסח שני חמץ ומנא עמו צבית וואין נשחט צג' כמות ואין צריך ציקורין ואינו טעון הלל צאכילתו ומויליין אותו חוץ לחבורתו וואין מציאין עמו חגיגה ואינו צא צטומאה ושניהם דוחין את השבת וטעוין הלל צעשייתן ונאכלין צלי צבית אחד על מנא ומרור ואין מויליין מהן ואין שוצרין צין את העצם: נשים שנדחו לשני צין מפני טומאה ודרך רחוקה צין משאר אונס ושגגה הרי פסח שני להן רשות לפיכך אינן שוחטין עליהן צפני עצמן צבצת צפסח שני. האונן שמת לו מת אחר חלות ציד"ד שצב צנא ציק"פ שוחטין עליו וטובל ואוכל שאנינות לילה מדרבין וכן ומה לו מת ציד"ג ונקצר ציד"ד אצל מת לו מת קודם חלות ידחה לשני ואם שחטו וזרקו עליו טובל ואוכל לערב. גר שנתייר צין פסח ראשון לשני וכן קטן שהגיד צין צ' פסחים חייצין צפסח שני ואם שחטו עליו בראשון פטור. הוזה אינה דוחה צבצת כגון (צ"ג) שהגיע ז' שלו ציד"ד צבצת צין מוין עליו ואפילו חל הי"ג צבצת צין מוין עליו ציד"ג אלא למחרת ציד"ד ואין שוחטין עליו אלא ידחה לשני:

(שאר עניני סדר וחובת ליל ט"ו מצוחר הכל צש"ע א"ח)

מכאן אמרו. מפני דבר כזה אמרו יפה שתיקה כו' שאלו אמר ואמרו השני אין לו תקנה לא אמר ולא אמרו שניהן ראוין זה אוכל משלו כו':

לימא מתני'. דקמיני שנים שנמערבו פסחיהן כו': דלא כר' יהודה.

דצני שיהא א' מבני חבורה הראשונה קיים עליו דהא דאי אומן שנים שהביאו מן השוק אינן שחוטין מבני חבורה האילו ולא היו צשעת לקיחתו. ועל כרחין רבי יהודה אצני שעת לקיחתו קפיד דאי אמנויין צמר הכי קגי מאי איכא צין דידיה לרבי יוסי ונמנא שאם הוחלפו צשעת שחיטה על די המנאי והמשכה צין אחד מן הראשונים קיים עליו ורישא דקמיני דצנין שהוחלפו מכל חבורה לכל הפסח טעמא דצני דצני אמנוי ומימא אם שלך הוא הפסח הזה ידיו משוכות משלנו וממנו על שלך ואם לאו דאיכא חד מצעליו התם מלן קא ממני עליה והיאך יוכלו לומר וממנו על זה צלא רשות צעליו: (א) ואם ימעט. משמע אם ראו מתמעטין ומשכין וצבצת שיהא אחד מבני חבורה קיים דלא ימעט משמע שיש שיעור: כמו שפירשנו. צלא צעלים ואם

הדרן עלך מי שהיה טמא וסליקא לה פסח שני

פסקי הלכות פסח שני בקצרה

בתיב חבורה איש איש כי יהיה טמא נפש או צדק רחוקה לנס צין הערבים יעשו אותו וגו' ככל חקת הפסח יעשו אותו. ושנינו שאף כל אונס צנא שמתעט שאם נאנס או שגג צנא שזאר יעשה צני אלא שטמא ודרך רחוקה פטורין מן הכרת אפילו היוד צני ושאר אונסין צנא שזאר אם היוד צני חייב כרת. אצל היוד צנא שזאר צלא שום אונס ושגגה אפילו נאנס צני חייב כרת: איחיה דרך רחוקה מי שהיה צני וצין ירושלים יוס"ד עם עליית השמש ט"ו מיל או יותר היה פחות מזה ולא הגיע לירושלים מפני שעבדוהו צהמות או שהיה צירושלים והיה חולה צרגליו ולא הגיע לעורה עד שעצר ומן הקרצה הרי זה אונס ואינו צדקן רחוקה. היה צנא צני ציראל חוץ לחומת ירושלים והצטיעוהו לצלח לערב שוחטין עליו אצל נאנס צני כרתים צין שוחטין עליו עד שילא ואם שחטו עליו ויאל הרי זה אונס. שחטו עליו ולא יאל וכן האונן והחולה והזקן שיכולין לאכול שחטו עליהן ואחר שזרק הדם נטמאו צמת ואין יכולין לאכול פטורין מפסח שני וכן כל מי שהיה ראוי צשעת שחיטה וחריקה ונדחה אחר כך פטור מפסח שני. טמא שיכול להטהר צפסח ראשון ולא טובל ויש צטומאתו וכן הערל שלא מל צנא שזאר הרי זה היוד צנא שזאר: ואיחיה טמא נדחה לפסח שני כגון צצים וחצות נדות ויולדות וצועלי נדות אצל הנוגע צנצלה ושך וכו' צזה צזים י"ד הרי זה טובל ושוחטין עליו אחר שיצטוב ואוכל לערב. חצ שראה צ' ראיות וטבל צצצני שוחטין עליו ואוכל לערב וכן שומרת יוס כנגד יוס ואם ראו אחר זריקת הדם פטורין מפסח שני ואין שוחטין על הנדה צצצני שלה: טמא מת שחל ז' שלו צע"פ אף על פי שהזהר עליו וטבל ורואו לאכול קדשים לערב צין שוחטין עליו ונדחה לשני צד"א שנטמא צטומאת מת שהזיז מנגלת עליהן אצל צטומאת מת שאין הניזר מנגלת עליהן שוחטין עליו צו' שלו אחר הזאה וטבילה. מי עשהה פסח צחוקת שהוא טהור ואח"כ נודע לו שהיה טמא צטומאת התהום פטור מפסח שני אצל נודע לו שנטמא צטומאת ודאי חייב צפסח שני. צד"א צטהור אצל טמא כגון (צ"ג) טמא מת שנטמא צטומאת התהום צצצני שלו אע"פ שנודע לו אחר שעהה הפסח חייב צפסח שני שחוקת הטמא טמא עד שנטהר ספק טומאת התהום טהור לפסח: צטומאת מת צין ודאי צין ספקו יחידים שהן מיעוט הצבור נדחין ולא צבור אפילו הם מחלחל קהל צין נדחין שאם היה צפסח ראשון רוב הקהל או הכהנים או כלי השרת טמאים צטומאת מת עושין הפסח הטמאים עם הטהורים צטומאה אפילו היה צצצו הטמאים רק א' [עד דף]. הן מחלחל על מחלחל כולן עושין צנא שזאר והטהורים עושין לעצמן צטהרה וטמאים לעצמן צטומאה. היו נשים שחטו מנגלת עליהן לרוב טהורים וטהורים עושין הראשון והטמאין אינן עושין לא הראשון ולא השני. היו רוב הקהל טמאים צנא שזאר טומאות ומיעוטן טמאי מת אותן טמאי מת אינן עושין לא בראשון לפי שהן מיעוט וגם שני אינן עושין

(א) מס' ד"ח וזע"ה פ"ו, (ב) [מוספתא פ"ו ה"ה], (ג) [לעיל ס"א], (ד) מיר פ"ד; (ה) ע"י כסף משנה פ"ו הלכה ח מהלך ק"פ צדיה"ג ד"ה, (ו) היינו לדעת צ"ח ואין קן דעת הוספתא והרמב"ם (ו, ז) מוספתא פ"ח ה"ג, (ח) שם, (ט) וצ"ח (ק, ט, ז) צ"ל טמא מת,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דלא כרבי יהודה וכו' רשות צעליו הס"ד ואח"כ מ"ה מלמד שמתמעטין ואם ימעט:

רבינו הנגאל

מכאן אמרו יפה שתיקה לחכמים ק"ו לטפשים. וכתוב גם אריל מחריש חכם יחשב אוטם שפתיו נבון. שתי חבורות שנתערבו פסחיהם אלו מושכין להם אחד וכו'. פ"י בני חבורה זו מושכין (לו) [להם] כבש אחד וכוני חבורה האחרת מושכין להם הכבש האחר, אחד מבני חבורה זו בא ומננה עם בני חבורה האחרת עם בני חבורה האחרת ואחד מבני חבורה האחרת בא לו ומננה עם בני חבורה זו. וכך הן אומרין, אם זה הפסח משלו הוא (ידינו) [ידיו] מושכין משלך ומנניה על שלנו. ואם זה הפסח הוא שהיה לחבורתך ויש לך חלק בכללם הרי הוא לך [ידיו] ומנניה על שלך. ולמה צריך אנו לך, מפני שאנו צריכין להיחיד מן שנתנה עיקר על אותו הפסח מתחלה יהיה מנינו גם כשכש עיקר יומיה אחרים עמו. וכך עושין בני חבורה האחרת, כאשר פירשנו מעשה האחרת כך מעשה השניה. וכן חמש חבורות של חמשה חמשה ושלו עשרה עשרה נמשכין להם אחד מכל וכן הן אומרין ופשוטה היא. שנים שנתערבו פסחיהן זה מושך לו כבש אחד, וזה מושך לו כבש אחד, זה ממנה עמו אחד מן השוק על פסחו, וזה ממנה עמו אחד על פסחו אחד מן השוק. נמצאו בכל פסח שנים שנים, זה ראשון שהפריש אותו הכבש שנתערב לפסחו מניח אותו הכבש שמשך לעצמו ולה שהביאו מן השוק וממנה עמו עליה, והולך אצל שמשך אותו הכבש השני, וגם הוא עושה כמעשה חבורו. וכן אומרין, אם שילת הפסח הזה ידך שמועט

הדרן עלך מי שהיה טמא

מכאן

בעזרת האל יתברך נשלם סדר פסח ראשון ושני